

ONDERZOEK

NEDERLANDERS KIJKEN TERUG OP HUN GYMLESSEN

De overheid investeert fors in school en sport. Terecht, zou je zeggen, want jong geleerd immers is oud gedaan - zo luidt het gezegde, maar zo vertellen ons ook de cijfers¹. Maar hoe belangrijk is in dit verband goed bewegingsonderwijs? Doet het ertoe of jongeren kwalitatief hoogstaand bewegingsonderwijs krijgen? Gaan ze daardoor ook meer sporten? En hoe tevreden zijn Nederlanders eigenlijk over hun gymlessen? *Door Harry Stegeman en Koen Breedveld²*

Een begin van een antwoord op deze lastige vragen is te vinden in het Nationaal Sport Onderzoek (NSO), een groot onderzoek uit 2005 onder ruim 2.000 Nederlanders van vijftien jaar en ouder. In dit onderzoek zijn vragen gesteld over het sporten en bewegen van burgers, maar ook bijvoorbeeld over de gymlessen die men destijds, in het primair onderwijs (PO) en in het voortgezet onderwijs (VO), genoot³.

ERVARINGEN MET DE GYMLESSEN

De meerderheid van de Nederlanders kijkt met positieve gevoelens terug op zijn of haar gymlessen (figuur 1⁴). Slechts een minderheid laat zich negatief uit over de gymlessen (PO 13%, VO 14%). Men kijkt daarbij niet positiever (of negatiever) terug op de gymlessen uit het primair onderwijs dan op de gymlessen uit het voortgezet onderwijs. Wel blijken mannen een positie-

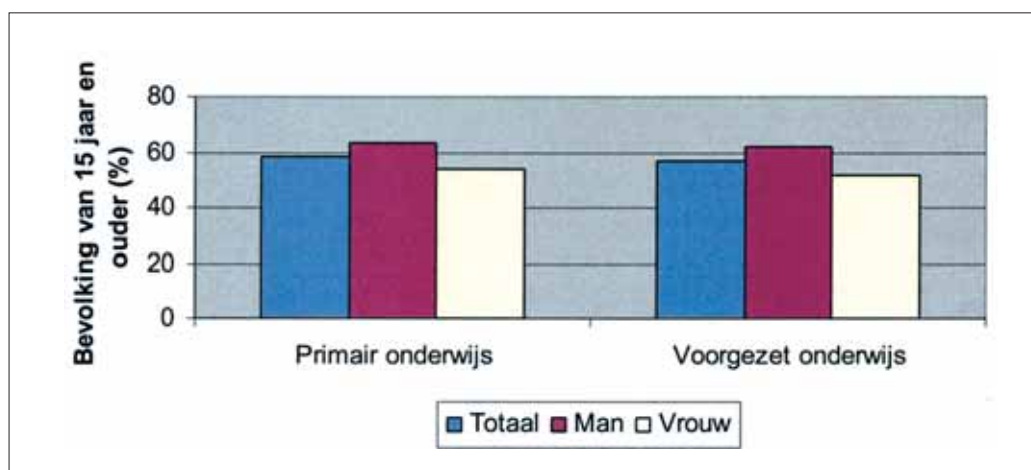
ver beeld te hebben overhouden aan hun gymlessen dan vrouwen.

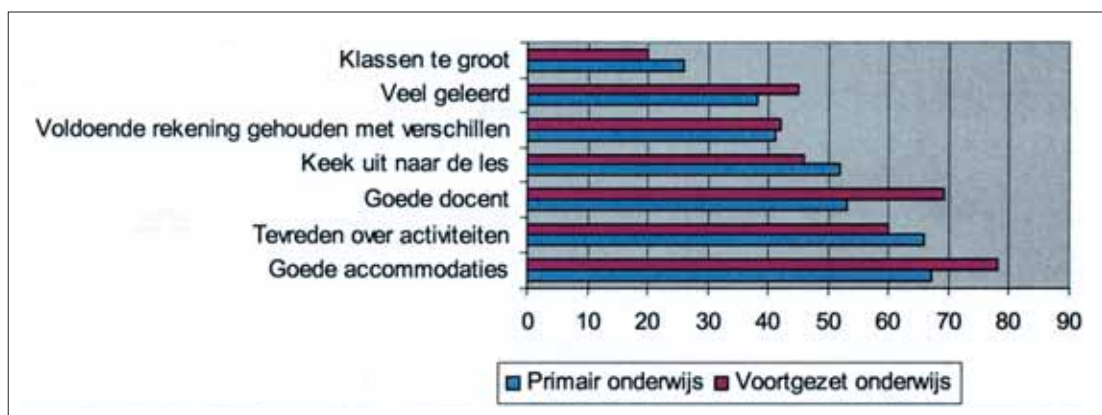
In het onderzoek zijn ook meer uitgebreide vragen opgenomen over deelaspecten van het bewegingsonderwijs (figuur 2).

De helft van de respondenten keek meestal uit naar de gymlessen en tweederde was tevreden over de activiteiten tijdens de gymlessen (figuur 2). Tevredenheid was er voorts ook over de accommodaties, over de gymdocenten en over de klassengrootte (in het VO wat meer dan in het PO). Minder tevreden tonen Nederlanders zich over het feit of er voldoende rekening werd gehouden met verschillen en over hoeveel men precies leert tijdens de gymlessen. Minder dan helft van de bevolking is van mening dat men in de gymlessen veel heeft geleerd en dat er voldoende rekening werd gehouden met verschillen tussen leerlingen.

Tussen mannen en vrouwen doen zich in de kwaliteitsoordelen over het bewegingsonderwijs geen grote verschillen voor. Wel geven mannen meer dan vrouwen aan vroeger te hebben uitgekeken naar de gymlessen, zowel in het primair onderwijs als in het voortgezet onderwijs.

Figuur 1: positieve ervaringen met het bewegingsonderwijs

Figuur 2: oordeel over kwaliteit van het bewegingsonderwijs (% van bevolking van 15 jaar en ouder)

VAN GYMLES NAAR SPORTCLUB

Ervaringen met de gymles

Een belangrijke reden om te investeren in het bewegingsonderwijs is de hoop c.q. overtuiging dat positieve jeugdervaringen met sport kinderen later zal stimuleren om te (blijven) sporten. Op basis van de uitkomsten uit het NSO kunnen we concluderen dat die hoop niet geheel misplaatst is. Enerzijds neemt, naarmate men zich positiever uitlaat over de vroegere gymlessen, de kans dat men op latere leeftijd nog sport niet toe of af (tabel 1). Dat geldt zowel voor de mening die men heeft over de gymlessen tijdens het primair onderwijs als voor de gymlessen tijdens het voortgezet onderwijs. Evenmin blijkt dat een positieve terugblik op de lagere-school-gym betekent dat men later fanatiek sport. Die relatie is er wel, maar deze is niet statistisch significant (althans niet in dit onderzoek). Wel blijkt anderzijds dat mensen op latere leeftijd eerder nog fanatiek sporten naarmate men zich de gymlessen uit het voortgezet onderwijs positiever herinnert. Wie positieve ervaringen heeft, ziet zichzelf bovendien vaker als sporter en heeft een grotere kans om op latere leeftijd nog lid te zijn van een sportclub.

Kwaliteitsoordelen over de gymles

Vertonen de respondenten die positief oordelen over de

onderscheiden kwaliteitsaspecten een ander sportgedrag dan zij die negatiever zijn? Uit tabel 2 blijkt dat zij die zeggen dat ze in de gymlessen tijdens het primair onderwijs veel hebben geleerd, minder vaak in commercieel verband sporten. Degenen die vinden dat er voldoende rekening werd gehouden met verschillen, zijn vaker sporter, sporten vaker als lid van een sportvereniging en minder vaak in commercieel verband. Hetzelfde patroon is te vinden bij de respondenten die tevreden waren over de activiteiten die de school aanbood en over de klassengrootte. Ten slotte: zij die meer naar de gymles uitkeken, zijn vaker sporter en meer lid van een sportvereniging dan zij die minder naar de gymles uitkeken. Kijken we naar wat men vindt over de kwaliteit van de gymlessen in het voortgezet onderwijs, dan vinden we vergelijkbare patronen (hier niet gepubliceerd).

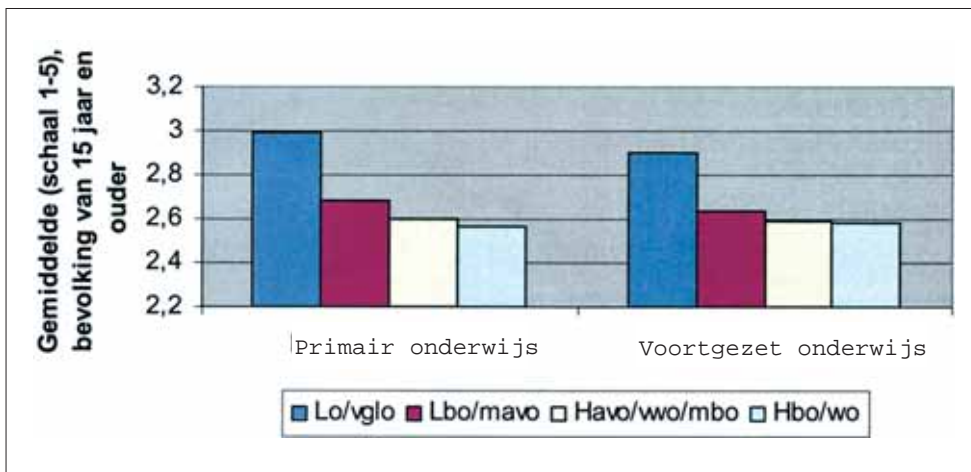
DE GYMLES ALS INSPIRATIE OM AAN SPORT TE DOEN

In het NSO is ook meer direct gevraagd of men zich door de lessen bewegingsonderwijs gestimuleerd voelde om (destijds) aan sport te doen. Rond een kwart van de respondenten (PO 26%; VO 24%) zegt dat dat inderdaad het geval is. Respondenten met een lager onderwijsniveau zeggen significant vaker dan hoger opgeleiden dat ze door de gymlessen in het primair onderwijs zijn gestimuleerd om buiten school om aan sport te

Tabel 1: Ervaringen met gymlessen in primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO) en aspecten van sportgedrag, percentages van de bevolking van 15 jaar en ouder

	PO				VO			
	positief	neutraal	negatief	sign	positief	neutraal	negatief	sign
Doet aan sport (tenminste 12x per jaar)	66	67	63	-	71	67	61	-
Sport fanatiek (120 keer per jaar of meer)	23	18	17	-	30	21	17	*
Is lid van een sportvereniging	32	28	16	*	35	28	17	*
Ziet zichzelf als sporter	29	18	10	*	30	22	9	*

* Verschil significant op P<0.05 niveau

Figuur 3: Door gymles gestimuleerd om aan sport te doen

Tabel 2: Oordeel over kwaliteit van de gymlessen op de basisschool naar sportgedrag op latere leeftijd, gemiddelden op 5 punt Likertschaal, bevolking van 15 jaar en ouder

	Sportparticipatie		Lid van een sportvereniging		Sport in commercieel verband	
	Wel sign	niet	Wel sign	niet sign	wel	niet
Ik heb veel geleerd in de gymlessen	3,1	3,1	3,2	3,0	2,9	3,1 *
Er werd voldoende rekening gehouden met verschillen	3,1	3,0 *	3,2	3,0 *	2,9	3,1 *
Ik was meestal tevreden over de activiteiten	3,5	3,5 *	3,7	3,5 *	3,5	3,5
De klassen waren te groot	2,7	2,8 *	2,6	2,8 *	2,7	2,8 *
De gymaccommodatie was goed	3,6	3,5	3,6	3,5 *	3,6	3,6
De (gym)docent was goed	3,4	3,4	3,5	3,4	3,4	3,4
Ik keek meestal uit naar de les	3,4	3,0 *	3,6	3,1 *	3,1	3,3 *

* significant op p<0.05 niveau

Tabel 3: Gestimuleerd door gym in primair (PO) en voortgezet onderwijs (VO) en sportgedrag op latere leeftijd, bevolking van 15 jaar en ouder, in percentages

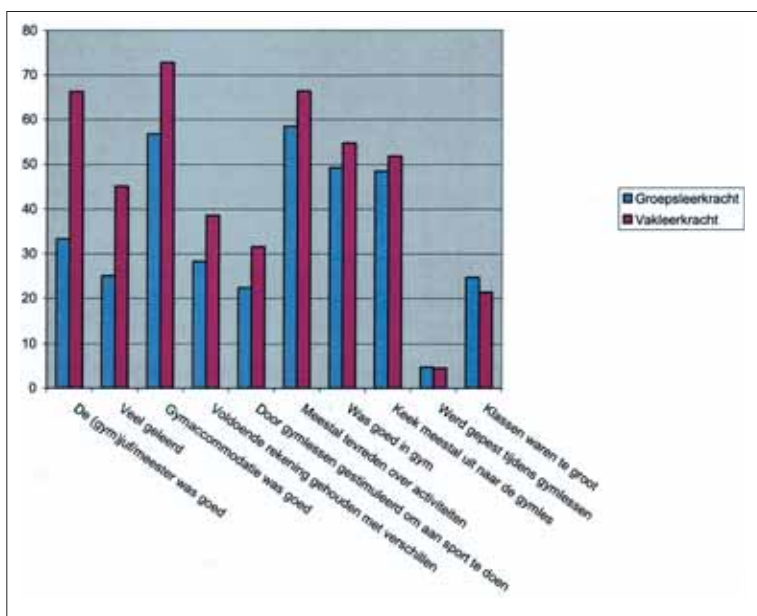
	PO				VO			
	oneens	neutraal	eens	sig	oneens	neutraal	eens	sig
Doet aan sport (tenminste 12x per jaar)	61	74	72	*	63	74	77	*
Sport fanatiek (120 keer per jaar of meer)	17	26	27	*	19	23	29	*
Is lid van een sportvereniging	22	35	42	*	24	38	42	*
Ziet zichzelf als sporter	18	25	36	*	20	27	34	*

* significant op p<0.05 niveau

gaan doen (figuur 3). Dat geldt zowel voor het PO als voor het VO. Tussen mannen en vrouwen doen zich in deze geen verschillen voor.

Zij die zeggen dat ze door de gymlessen op de basisschool zijn

gestimuleerd om ook buiten school om aan sport te gaan doen, blijken vaker lid te zijn van een sportvereniging, zichzelf meer als sporter te zien en frequenter te sporten (zie tabel 3). Hetzelfde geldt voor wie door de gymlessen in het voortgezet onderwijs zegt te zijn gestimuleerd.

Figuur 4: Oordeel over aspecten van de kwaliteit van de gymlessen, naar wel/niet vakleerkracht gehad in het primair onderwijs, percentages '(helemaal) mee eens'

VAKLEERKRACHT OF GROEPSLEERKRACHT

Een groot deel van de discussie over school en sport gaat over de vraag of er meer vakleerkrachten moeten worden ingezet (in het PO; in het VO wordt bijna alleen lesgegeven door vakleerkrachten). Ruim een kwart (28%) van de respondenten zegt in het primair onderwijs gymlessen te hebben gehad van een 'aparte vakleerkracht'; 45% kreeg les van de groepsleerkracht. De rest (23%) weet het niet meer.

Maakt het leskrijgen van een vakleerkracht verschil uit voor hoe men terugkijkt op de gymlessen en voor het 'sportieve rendement' van de gymlessen in het primair onderwijs? We kijken hiertoe naar de drie dimensies die eerder in dit artikel aan bod kwamen: de ervaringen met de gymlessen; het kwaliteitsoordeel daarover; en de mate waarin men zich door de gymlessen gestimuleerd voelde om aan sport te doen.

Als eerste kan worden geconstateerd dat het voor hoe men terugkijkt op de gymlessen inderdaad verschil uitmaakt wie er destijds voor de klas stond: zij die in het primair onderwijs les kregen van een vakleerkracht zijn significant vaker '(heel) positief' over de gymlessen destijds, dan zij die het met een groepsleerkracht moesten doen (resp. 66% en 56%).

Voorts blijkt dat degenen die gym kregen van een vakleerkracht op een aantal punten andere kwaliteitsoordelen vellen dan zij die les kregen van een groepsleerkracht (zie figuur 4). Zij bevestigen vaker dat ze veel geleerd hebben in de gymlessen op de basisschool, dat er voldoende rekening werd gehouden met verschillen tussen de leerlingen, dat ze meestal tevreden waren over de activiteiten die werden gedaan, dat de lessen niet te groot waren, dat de gymaccommodatie goed was, dat de (gym)juf/meester goed was en dat ze meestal uitkeken naar de gymlessen. Ze geven bovendien vaker aan dat ze 'goed in gym' waren.

Tot slot blijkt dat degenen die in het PO les hebben gehad van een vakleerkracht vaker aangeven zich gestimuleerd te voelen

om aan sport te doen dan degenen die les kregen van een groepsleerkracht (resp. 31% en 24%).

Alles bij elkaar biedt dat ruim ondersteuning voor de stelling dat de kwaliteit van de door de vakleerkracht gegeven lessen - in ieder geval op een aantal punten - hoger is dan die van de groepsleerkracht.

CONCLUSIE

Burgers tonen zich redelijk tevreden over het bewegingsonderwijs van vroeger. Slechts een kleine minderheid (13-14%) blikt negatief terug op de gymlessen van destijds. Zij die in het primair onderwijs les kregen van vakleerkrachten laten zich daarbij in positievere bewoordingen uit over hun gymlessen dan zij die les kregen van groepsleerkrachten. Ook voelden ze zich meer gestimuleerd om buiten school aan sport te doen. Positieve ervaringen met de gymlessen blijken er weliswaar niet toe te leiden dat men op latere leeftijd nog sport, maar verhoogt wel de kans dat men als volwassene nog fanatiek sport, lid blijft van een sportvereniging en zichzelf als sporter beschouwt. En zelfs als we de mogelijkheid openhouden dat oorzaak en gevolg hier wellicht andersom liggen (fanatieke sporters kijken positiever terug op de gymlessen van vroeger dan zij die geen fanatieke sporters zijn), dan nog suggereren de cijfers dat investeringen in school en sport inderdaad renderen.

Noten

- ¹ Zie Rapportage Sport 2006, pagina's 314-316, Sociaal en Cultureel Planbureau publicatie 2006/10, www.rapportage-sport.nl, tabellen 12.14-12.17.
- ² Harry Stegeman en Koen Breedveld zijn respectievelijk senior-onderzoeker en adjunct-directeur van het W.J.H. Mulier Instituut te 's-Hertogenbosch. Correspondentieadres: h.stegeman@mulierinstituut.nl
- ³ Het NSO is een initiatief van het W.J.H. Mulier Instituut en het Sociaal Cultureel Planbureau. Voor het onderzoek zijn 2.262 Nederlanders van vijftien jaar en ouder schriftelijk bevraagd. Voor de werving van de respondenten is gebruikgemaakt van het respondentenbestand van het Aanvullend Voorzieningsgebruik Onderzoek (AVO) dat het SCP in 2003 uitvoerde. De steekproef vormt, na weging, een representatief beeld van de Nederlandse bevolking naar sekse, leeftijd, stedelijkheid, sportdeelname en vrijwilligerswerk in de sport.
- ⁴ Alle in de tekst benoemde verschillen zijn 'significant' op het $p < 0.05$ niveau.

Correspondentie: h.stegeman@mulierinstituut.nl

Mededeling webmaster

- Opgeven, afmelden en adres wijzigen voor de digitale nieuwsbrief kan op de website via dit adres: <http://www.kvlo.nl/sf.mcgi?537>
- Voor mijnKVLO is de volgende logininformatie vereist:
  - 1 het wachtwoord: kvlo (= te wijzigen)
  - 2 uw lidnummer (het middelste nummer (5 cijfers) op de plastic omslag van dit blad!